

Ishaj vsak dan razen nedel in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniski prostor
2637 S. Lawdale Ave.
Office of Publication:
2637 South Lawdale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXV.

Cena lista
je \$5.00

Chicago, Ill., petek, 9. decembra (December 9), 1932.

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 290

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Liga apelira na Ameriko in Rusijo za pomoč

Reprezentant Velike Britanije Simon izjavil, da vprašanje japonsko-kitajskega konflikta ne bo rešeno brez sodelovanja Združenih držav in sovjetske Rusije. Zastopniki malih evropskih narodov v opoziciji. — Japonsko časopisje pozdravlja Simonov govor

Zeneva, 8. dec. — Sir John Simon, britski minister za zunanje zadeve, je imel včeraj na seji Lige narodov značilen govor, v katerem je povabil Združene države in sovjetsko Rusijo, naj prevzmeta del odgovornosti pri reševanju japonsko-kitajskega konflikta, ki je nastal, ko je japonska armada invadirala Mandžurijo. "Zdi se mi", je dejal Simon, "da bi bilo naše delo pri reševanju tega vprašanja bolj učinkovito, ako bi imeli med nami reprezentante dveh velikih držav, ki sta vitalno zainteresirani v položaj na Daljnem vzhodu, a nista članici Lige narodov. To sta Amerika in Sovjetska unija.

"Kar Velika Britanija želi, je praktična solucija in Liga narodov mora pri tem razumno in previdno postopati. Nič ne more doseči sprave, ako ni sam spravljen. Govoriti in delati moramo premisljeno in respektirano ter upoštevati ponos, ki se dvigne v prsih vsakega patriota, kadar so akcije njegove domovine predmet kritike."

Simon je zaključil svoj govor z izjavo, da bo Velika Britanija ostala lojalna načelom Lige narodov, ki je "upanje sveta". Japonska delegacija je bila vzhvaločna, ko je tudi reprezentant Francije Paul-Boncour podprl stališče britskega zunanjega ministra.

Zastopniki malih narodov — Španije, Švedske, Irake in Čehoslovaške — pa niso bili zadovoljni s Simonovim govorom. V njem so videli poskus Velike Britanije, da iztrga zadevo iz rok Lige narodov, razmrcvari Lyttonovo poročilo in tako prepreči obsežno japonsko militaristično kampanjo v Mandžuriji.

Reprezentanti malih narodov so šli takoj na delo in sestavili resolucijo, katero nameravajo danes predložiti seji Lige narodov. Zahtevali bodo, da liga odobri Lyttonovo poročilo, v katerem je med drugim rečeno, da se japonske militaristične operacije v Mandžuriji ne morejo smatrati za samoobrambo, kot poudarja Japonska. Japonska je poslala svojo armado v Mandžurijo, okupirala teritorije, ki so izključno kitajski, ne da bi napovedala vojne. Novi režim v Mandžuriji ni rezultat spontane gibanja za neodvisnost, kot to stvar prikaže Japonska, in bi se zrušil, kakor hitro bi Tokio umaknil svojo armado iz Mandžurije.

Malí narodi dalje zahtevajo, da se Liga izreče proti priznanju novega mandžurskega režima, ker obstoj tega režima ni v skladu z mednarodnimi pogodbami in obligacijami, obenem pa naj se vpraša v Moskvi in Washingtonu za sodelovanje v skladu z navedenimi principi, da se kontroverza med Japonako in Kitajsko izravna na miren način.

Profesor Salvador de Madariaga, reprezentant Španije; Giuseppe Mott, švicarski delegat, in Nicholas Politis, zastopnik Grčije, so z ostrimi besedami pohvalili Simonovo izjavo.

Tokio, 8. dec. — Japonsko časopisje je izšlo v posebnih izdajah in z velikimi naslovi pozdravilo govore reprezentantov Velike Britanije in Francije na seji Lige narodov. Časopisje smatra Simonovo in Boncourjevo izjavo za veliko japonsko zmago.

Liat Nichi Nichi piše, da se je atmosfera v Zenevi nenadoma izboljšala v prilog japonski list Asahi pa pravi, da sta se

Protesti proti Jugoslaviji

Fašistični poslanci obtožili jugoslovanske avtoritete vandalizma

Rim, 8. dec. — V Interpelacijah, ki so bile včeraj predložene v senatu in nižji zbornici, so poslanci zahtevali, da vlada pojasni svoje stališče napram nasiljem, ki se vrše dnevno proti živim in mrtvim Italijanom in italijanskim spomenikom v Jugoslaviji.

Deputirji so protestirali, ker jugoslovanske avtoritete z dinamitom uničujejo liko beneških levov v obmejnih mestih, ki spominjajo prebivalce na vpliv beneške kulture.

Neki deputir je obtožil jugoslovanske avtoritete vandalizma in zahteval, da vlada pojasni, kakšne korake namerava podvzeti v svrhu zaštite mednarodnih konvencij, ki jih je podpisala beograjska vlada, in respekta do civilizacije v Dalmaciji.

Zunanji minister je naznanil, da bo odgovoril na vprašanja deputirjev.

Domač droblj

Is Milwaukeeja. — Spet se je oglašila smrt v naši nasebini dne 5. t. m. in pobrala Alojzijo Šebanc, roj. Pečak, staro 34 let in doma iz Stopič pri Novem mestu, ki je podlegla izrastku v vratu. V Ameriki je bila 12 let, članica društva št. 104 SNPJ in zapuška moža, sinčka in hčerko.

—Istega dne je umrla druga članica omenjenega društva Agnes Pogačar, stara 38 let in doma iz Makol na Spodnjem Štajerskem; podlegla je raku v drobu. Tu je bivala 11 let in zapuška moža Antona in 21-letnega sina. Oba pogreba je skrbel Ermenčev zavod.

Is Arme, Kans. — Joe Dolancu, članu društva št. 434 SNPJ, je pred kratkim umrla hči Rose, omožena Wimler, stara 27 let in rojena v Yalu, Kans. Preminula je v Leadu, So. Dakota, pokopana pa je bila tu v Pittsburgu. Zapuška moža, hčerko, starše, pet bratov in dve sestri.

Is Clevelanda. — Naglo je umrl, ko je bil na obisku pri prijateljih, Frank Sluga, star 40 let, samec in doma iz Kožjane, pošta Vremski Britof na Primorskem. — Staršem Daniel in Frances Zalar je umrl trimesečni sinček.

Is Elyja, Minn. — Umri je Leopold Majerie, star 52 let in doma iz Vojne vas pri Crnomlju. Med drugim je bil član tudi društva št. 20 SNPJ in zapuška žena, dva sinova, štiri hčere ter več bratov in sester.

Is Bingham Canyona, Utah. — Tu je umrl v okrajni bolnišnici Anton Konda, star 44 let in doma iz Gornje Lokavice pri Metliki. Bil je samec in ne zapuška sorodnikov.

Enajst oseb utonilo v Jugoslaviji

Belgrad, 8. dec. — Enajst oseb je včeraj utonilo, ko se je čoln, v katerem so odpuli proti nasprotnemu bregu čez reko Nera, v bližini Bume preuknil.

NEMŠKI MONARHISTI PORAZENI V ZBORNICI

Viharna debata rezultirala v bitki na pesti. Socialisti podprli fašistični predlog

Berlin, 8. dec. — Nacionalisti, pristaši bivšega kaiserja, so včeraj pogumno stopili na plan s načrtom, ki bi, ako bi bil sprejet, ugodil pot za restavriranje monarhije. Nacionalistični načrt je vseboval zahtevo, da se poveri predsedniku oblast, da lahko imenuje regenta, kadar bi se mu to videlo potrebno. Predlog, ki je izval vročo debato in potem bitko na pesti, je bil poražen.

Rudolf Bräutigam, socialistični voditelj, je naznanil, da bo njegova stranka glasovala za fašistični predlog, da predsednika nemške republike v slučaju resignacije ali smrti nasledi predsednik državnega vrhovnega sodišča, akopraj socialisti vodijo boj proti Hitlerjevemu fašizmu.

S podporo socialistov je bil fašistični predlog pri drugem čitanju sprejet v parlamentu. V petek bo predlog spet prišel na razpravo in snaki kažejo, da bo sprejet tudi pri zadnjem čitanju.

Tekom debate so komunisti silovito napadli predsednika Hindenburga in fašiste, ki je rezultiralo v bitki na pesti, katera se je udeležilo nad 50 poslancev. Frčali so črnilniki, pljuvalniki in noge miz in stolov, katera so pretepači razbili. Šest poslancev je bilo ranjenih. Prišla je policija, ki je končno vzpostavila red, naker se je debata nadaljevala.

Sovjeti izročili kitajskega generala Japoncem

Tokio, 8. dec. — Japonska časopisna agencija Rengo je poslala poročilo iz Cickara, Mandžurija, da je sovjetska vlada izročila kitajskega generala Su Pingwena, voditelja revolte proti novemu mandžurskemu režimu, japonskim avtoritetam. Polet generala je prišlo v roke Japoncev 40 kitajskih insurgentov, ki so pobegnili pred japonsko armado na rusko ozemlje, kjer so jih sovjetske avtoritete ujele.

Cene farmakih pridelkov še vedno padajo

Washington, — Poljedelski department poroča, da cene farmakih pridelkov še vedno padajo. 15. novembra je bila indeksna številka za dve točki nižja kot 15. oktobra in 46% nižja kot so bile cene pred vojno.

Med 15. oktobrom in 15. novembrom so se cene znižale dvajsetim pridelkom. Cena za bušelj koruze je bila 19.4 centa ali 10% manj kot v oktobru. Prakiči so bili po tri cente funt na farmah. V 24 letih, odkar department zbira statistiko, je bila cena pšenice, koruze, jabolk, goveje živine, prašičev, telet in ovac najnižja.

Anglija svari sovjetsko vlado

Insistira, da mora tretja internacionalna prenehati s sovražno agitacijo v Angliji in Indiji

London, 8. dec. — Britska vlada je poslala ostro svarilo Moskvi, v katerem naglašajo, da ne bo tolerirala propagande, ki jo tretja internacionalna vodi v Angliji in Indiji.

Svarilo udključuje tudi zahtevo, da se Moskva opraviči zaradi članka, ki je izšel v Izvestiji in v katerem je rečeno, da je britski zunanji urad instruiral svoje agente, naj dobe v roke dokumente, resnične in potvarjene, ki bodo dokazovali, da obstaja zveza med tretjo internacionalno in sovjetsko vlado.

R. Anthony Eden, podtajnik za zunanje zadeve, je pojasnil ta incident v parlamentu, ko je bil vprašan, kaj je vlada storila v zadevi poročila britskega poslanika v Moskvi, v katerem je rečeno, da je tretja internacionalna pozvala britske komuniste, naj formirajo militaristične ednice med indijskimi komunisti, ki naj bi podpirale gibanje proti plačevanju davkov in organizirale generalne stavke.

Eden je odgovoril, da je vlada vzela v pretres poročilo svojega poslanika v Moskvi kakor tudi članek v Izvestiji in bo v kratkem podala svoje poročilo o tej aferi. Sovjetska vlada doledno zanika obdolžitve, da ona kontrolira komunistično internacionalo. To vprašanje je še večkrat izvalo hrup in ograža odnošaje med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo.

Ogromne izgube zaradi bančnih polomov

Osem milijonov ljudi izgubilo svoje prihranke v zadnjih letih

New York, — (FP) — Osem milijonov oseb je od l. 1928 izgubilo svoje prihranke, ki so jih imele v bankah, priznava glasilo Asociacije ameriških bankirjev, ki je objavilo pregled o hranilnih vlogah. Skupni padec vlog znaša v zadnjih dveh letih štiri milijarde dolarjev.

Največji padec vlog zaznamuje lansko leto, ko so polomi bank požrli 7,047,340 vlog. Število vlagateljev se je lani znižalo za 77 odstotkov, število vlog pa za 90 odstotkov.

"To vprašanje zahteva resnega uvaževanja," piše glasilo bankirjev, "ker postaja bojazen pred boleznimi, starostjo in odvisnostjo čedalje večja." Brezposelnostnega zavarovanja, starostne penzije in socializirane zdravniške oskrbe, potom katerih bi se lahko odpravilo to bojazen, glasilo ne omenja.

Boj proti injunkcijam

New York, — Delavske organizacije naznanjajo, da bodo vodile veliko kampanjo za sprejetje protinjunkcijske zakonodaje v državi, ko se otvori redno zasodanje državne legislature.

Zahtevajo federalno akcijo za brezposelne

Konferenca izdelala obširen program, ki ga predloži kongresu. Usoda brezposelnih v rokah zvezne vlade

Washington, — (FP) — Na predvečer otvoritve kongresa so se v glavnem mestu zbrali zastopniki splošnega odbora proti brezposelnosti in izdelali program vsebujoč pet točk, ki bo predložen kongresu. Na konferenci so bili zastopniki raznih organizacij in skupin, ki tvorijo odbor, kateremu načeluje profesor John Dewey.

Namen konference je bil, kot je pojasnil Dewey, "da storimo vse, kar je v naši moči, da bo kongres v svojih akcijah spoznal potrebo ameriškega ljudstva po delu in sigurnosti obstanka ter za direktno vladno pomoč, kjerkoli je ta potrebna za obvarovanje morale pred destrukcijo."

V tem smislu je konferenca razpravljala o legislativnih točkah, ki se nanašajo na direktno pomoč in uskonitev programa javnih del. Dr. A. Ryan je naglašal, da mora kongres sproprirati ne manj kot dve milijardi za direktno pomoč, kar bi zadostovalo le za osem mesecev računajoč deset dolarjev mesečno na osebo. Vsota je velika, v primeri s potrebami pa majhna, kar je dana 25 milijonov oseb skoraj izključno odvisnih od zunanje pomoči.

Vprašanje saposalstva in vladnega konstrukcijskega programa je sredi kongresa večinoma ignoriral. Če bi bil sprejel La Folletovo predlogo, ki pride nepet pred kongres, bi bila brezposelnost veliko manjša, ker bi bila vlada lahko zaposlila do tri milijone delavcev.

S tem se je strinjal tudi Norman Thomas, ki je urgiral kongresno preiskavo rekonstrukcijske finančne korporacije radi njene sabaške vladnega konstrukcijskega programa. Do danes je bilo pri vladnih delih zaposlenih nič več kot tisoč delavcev. Vsrok je zadrževanje denarja za ta dela. Denar je sicer spropriliran, ampak je bil ves program na insistiranje Hooverja izročen svenemu zakladničarju in finančni korporaciji, ki sta ga ignorirala.

Thomas je kritiziral upravo korporacije tudi valed tega, ker je posredno sponsoriral redukcije plač s tem, da je zavlačevala posojila za konstrukcijska dela, ki so še dalj časa v nastru in s tem pogorševala brezposelnost. Davek na konsum je označil kot skemo za protektiranje bogatinov in omenil, da družine s manj kot tisoč dolarji letnih dohodkov pokupijo 17% blaga v trgovinah in 80 odst. pa družine s manj kot pet tisoč dolarji letnih dohodkov. Davek na blago bi najbolj udaril revnejše aloje.

"Vaška zakonodaja v interesu brezposelnih", je rekel socialistični kandidat za predsednika pri zadnjih volitvah, "mora udključevati tudi deklaracijo, da je zvezna vlada edina agencija, ki mora prevzeti odgovornost za vzdrževanje in preskrbitev dela slehernemu delavcu. To je prva naloga kongresa. To se lahko doseže z napovedjo vojne bedi in pomanjkanju in s posvečenjem vseh sredstev tej vojni.

"Subvencioniranje delavcev kot konzumentov bo odprlo vrata več tovarn kot pa subvencioniranje profitarjev. Nikdo ne mara teh vzdrževalnih plač brez zaposlitve in dalj kot je potrebno. Valed tega je takofnjna naloga kongresa, da sprejme obširen program za javna dela, od katerih naj bo po možnosti čim več rentabilnih."

Dr. Ryan je rekal, da bi se kongres ne smel ozirati na sled-

nje in naj črta "self-liquidating" ali samoizplačljivo klavzulo iz programa kot pogoj vladnih posojil za konstrukcijska dela. Situacija je preterena za insistiranje na ta pogoj. Glavno in edino vprašanje je, da se zaposli čim več delavcev.

Karl Borders, voditelj brezposelnih v Chicago, je rekel, da je v Illinoisu 1,400,000 delavcev brez dela ali 40%. Večina teh je v okraju Cook. Zahteve za pomoč rapidno naraščajo, sredstva pa so domalega iscrpana. Od zadnjega februarja je država prispevala za vzdrževanje brezposelnih 19 milijonov, 30 milijonov pa zvezna vlada. Pomočni odbor ne plačuje najemnine in tisoče črtev je vršenih iz stanovanj.

Pivovarnarji urgirajo legaliziranje piva

Na zaslišanju pred odsekom nižje zbornice so zatrjevali, da bi najmanj tristo tisoč ljudi dobilo delo, vlada pa velika dohodka, ako kongres legalizira pivo. — Hoover bo najbrš našt, ako bo sprejet, vektiral

Washington, D. C., 8. dec. — Na podlagi izjav prič, ki so včeraj nastopile na zaslišanju pred odsekom nižje zbornice, bi legaliziranje piva ublažilo finančni položaj v delci. Representanti pivovarnarjev in silnih interesov so predložili odsek naslednje številke:

Za rehabilitacijo pivovarna, po večini na srednjem sapadu, bi se potrošilo \$360,000,000.

Davek na pivo bi prinesel vladni od dvesto do 360 milijonov dolarjev letnih dohodkov, krog 300 tisoč brezposelnih pa bi takoj dobilo delo. Pivo bi se lahko prodajalo po pet centov kozarec, čeprav bi vlada naložila pet dolarjev davka na vsak sod piva. Več kot pet dolarjev davka na sod bi onemogočilo kompetitivno pivovarnarjev s butlegarji in rakotirji in slednji bi šli profite, valed tega je višji davak neupravičen.

Med tem, ko kampanja za legaliziranje piva dobro napreduje in nekateri domnevajo, da bo načrt sprejet v kongresu še pred božičem, so se pojavila govornica, da bo predsednik Hoover vektiral vsak predlog, ki zahteva modifikacijo Volsteadovega zakona. Dejstvo, da zakladničar Mills v svojem poročilu, ki ga je predložil kongresu, ne omenja dohodkov, ki bi jih vlada črpala iz davka na pivo, je znamenje, da se je Hoover odločil za vetiranje načrta za legaliziranje piva.

Ogromni profiti javnospravne družbe

Harrisburg, Pa. — Komitej državnega senata, ki vodi preiskavo poslovanja javnospravniških kompanij, je ugotovil, da je Associated Gas & Electric Co. vlekla nad 60 odstotkov profita na delnice letno v letih od 1922 do 1929. V l. 1929 je profit znašal 160 odstotkov. Višja zbornica državne legislature je znana kot "klub milijonarjev", zaradi tega mnogi dvomijo, da bi preiskava rezultirala v reviziji zakonov glede kontrole javnospravniških kompanij.

Vplivni politiki se izogibajo davkom

Washington, D. C. — Senatni pododsek za denarne in bančne zadeve, ki prekljuje spekulacije v zvezi z inflacijo delnic in borsnimi polomi, je odkril evidenco o izogibanju plačevanja davkov po vplivnih in bogatih politikih, katerih imena pa se še drže v tajnosti. Načelnik tega pododseka je senator Norbeck.

Zene Illinoiskih rudarjev so tudi organizirane in pomagajo svojim močem.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

ORGAN OF THE SLOVENE NATIONAL BENEVOLENT SOCIETY

Organ of and published by the Slovene National Benevolent Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

Advertising rates on application - Manuscripts will not be returned.

Number 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

Delavnost v obsevu, na primer (Nov. 26, 1932), poleg vsakega števila se nahajajo pomembni člani in s tem datumom postaja naša revija. Posvetila jo pripravljamo, da se vam list ne uideži.

Hooverov zadnji krik

Predsednik Hoover je v svoji zadnji poslanici zadnjemu "krujavno-račjemu" kongresu priporočil splošen davek na blago in drastično znižanje vladnih izdatkov...

To je stari Hoover ponovno in ponovno. Vlada mora znižati svoje izdatke, ampak na račun ljudstva (davek na blago) in svojih delavcev...

Vlada mora počakati z javnimi deli. Privatna iniciativa naj izvede Ameriko iz brezposelnosti in splošne miserije...

To je stara Hooverova ekonomska in socialna religija, katero slepo tira do svoje zadnje postojanke in za katero bi dal kri in življenje kot najzvestejši hlapec Wall Streeta.

Hooverova administracija, ki skrbno sledi temu evangeliju, je v tem letu zmetala dve milijardi dolarjev organizacijam privatnega kapitala...

Barbonci rijo nikdar spregledali; prav tako ne bo Hoover a svoje politično in finančno slabo. On goni svoje. Vlada ne sme raztegniti javnih del...

Hoover danes priznava, da je velika kriza v deželi, ponavljajo pa svoj stari očenai, da je v glavnem Evropa kriva te krize...

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Pojasnilo o avtni nesreči Greensburg, Pa. — Z ozirom na notico v domačem drobišu o avtni nesreči od tukaj, želimo podati malo pojasnila...

Na 23. okt. je bila federacijska seja v Collinsburgu (West Newton). Ker sta bila Pire in Gorenc nekaj bolna, je šel z nami brat F. Ovsec...

Naš slučaj naj služi za zgled, da ne bodo rojaki pisali jednotnih društev, ampak da se jih bodo držali za vsako ceno.

Naš slučaj naj služi za zgled, da ne bodo rojaki pisali jednotnih društev, ampak da se jih bodo držali za vsako ceno.

John Mesich, društvo 223.

O sovjetih in volitvah Milwaukee, Wis. — Mnogo se čita, piše in kritizira sovjetsko Rusijo. Zdi se mi, da imam jasno sliko o sovjetskem sistemu.

dal po vsem svetu. Kajti prej ne bo miru ne blagostanja med narodi. Kapitalizem je napel mrtev in se zvija v zadnjih krčih...

V št. 283 Prosvete sem čital uvodni članek o otroški taktiki, s katerim se popolnoma strinjам. Prav je urednik povedal, da tako naprej! Socialisti bi morali vedeti, da dokler nimajo v stranki vsaj 40% volilcev...

Predvsem je treba razumneje delati. Pridobiti je treba maso, da bo volila, da se ne bo dala preblufati zadnji dan pred volitvami...

Joseph Ule.

Bazne vesti

Bridgeport, O. — Premogorovi v tej okolici, kar jih je obratovalo, so pričeli obratovati s polovičnim časom.

Seja društva št. 18 SNPJA dec. je bila dobro obiskana. Debatno so bile zelo stvarne, posebno o starostnem zavarovanju in o dnevniku Prosveti.

Seja društva št. 18 SNPJA dec. je bila dobro obiskana. Debatno so bile zelo stvarne, posebno o starostnem zavarovanju in o dnevniku Prosveti.

John Mesich, društvo 223.

Seja društva št. 18 SNPJA dec. je bila dobro obiskana. Debatno so bile zelo stvarne, posebno o starostnem zavarovanju in o dnevniku Prosveti.

Sklenjeno je tudi bilo, da bo društvo imelo priredbo za igro, ako bo mogoče, na pustno soboto.

Seja soc. kluba št. 11 bo v nedeljo 18. dec. Ker bo to letna seja in volitev uradnikov, je dolžnost vsakega člana...

Klub s pevskimi odsekom priredi na atarega leta večer (31. dec.) igro v slovenskem jeziku "Novoletna resolucija" in prizer "Mush and Poke, Undertakers" in "Mush and Poke, Detectives" v angleškem jeziku.

Na 22. jan. ob 10. dopoldne se vrši konferenca klubov in društev Prosvetne matice za ta okraj. Vsi klubi in društva so bili pisмено obveščeni.

Naše mesto in mi

Milwaukee. — Mesto Milwaukee je lep kraj, kraj napredka. Predmetje nove dobe. Dirindaj koruptnih politikarjev nima pri nas posebne sreče...

O, naj le pridejo deževni, viharni dnevi v našem življenju, da bolj natanko vidimo in spoznamo našo bodočnost.

John Paulich.

Izd lokalnega glasovanja

Virden, Ill. — Vsem, ki so bili mnenja, da bodo z glasovanjem za Thomasa pomagali izvoliti Hoovera, povemo, da so naselili navadni kapitalistični reklami...

Frank Hersich.

Letna seja društva 192

Milwaukee, Wis. — Društvo "Venera" št. 192 SNPJA bo imelo svojo letno seja na 18. decembra. Volil se bo odbor za prihodnje leto in uradile se bo druge važne zadeve.

Vladna korporacija prispevuje o potrebah

Washington. — Vse državne in okrajne vlade so bile te dni vprašane po vladni finančni korporaciji, naj ji pošljejo informacije o stanju brezposelnosti.

Federacijski Pionir.

Mrs. Cornelius Vanderbilt, žena velikega ameriškega magnata, se ne običajno krize; se se lahko postavi v operi. Milijoni Američanov tega ne zmorejo.

Književne novosti

The Slavonic Pioneers of California. Published on occasion of the Diamond Jubilee, 1857-1932, of the Slavonic and Benevolent Society of San Francisco.

Ob pražni cesti eveto pisane cvetke. Praž s časte jim je pokril cvetove, da ne vidimo krasnih harv. Vilje se dež in cvetja opere.

John Paulich.

Izd lokalnega glasovanja

Virden, Ill. — Vsem, ki so bili mnenja, da bodo z glasovanjem za Thomasa pomagali izvoliti Hoovera, povemo, da so naselili navadni kapitalistični reklami...

Frank Hersich.

Letna seja društva 192

Milwaukee, Wis. — Društvo "Venera" št. 192 SNPJA bo imelo svojo letno seja na 18. decembra. Volil se bo odbor za prihodnje leto in uradile se bo druge važne zadeve.

Vladna korporacija prispevuje o potrebah

Washington. — Vse državne in okrajne vlade so bile te dni vprašane po vladni finančni korporaciji, naj ji pošljejo informacije o stanju brezposelnosti.

Književne novosti

The Slavonic Pioneers of California. Published on occasion of the Diamond Jubilee, 1857-1932, of the Slavonic and Benevolent Society of San Francisco.

Ob pražni cesti eveto pisane cvetke. Praž s časte jim je pokril cvetove, da ne vidimo krasnih harv. Vilje se dež in cvetja opere.

John Paulich.

Izd lokalnega glasovanja

Virden, Ill. — Vsem, ki so bili mnenja, da bodo z glasovanjem za Thomasa pomagali izvoliti Hoovera, povemo, da so naselili navadni kapitalistični reklami...

Frank Hersich.

Letna seja društva 192

Milwaukee, Wis. — Društvo "Venera" št. 192 SNPJA bo imelo svojo letno seja na 18. decembra. Volil se bo odbor za prihodnje leto in uradile se bo druge važne zadeve.

Zehanje je zdravo

Angleški učenjak dr. Thomas Lewis se že dalj časa bavi z raziskovanjem boleznih občutkov, ki se porajajo iz strupov, ki jih prideluje telo samo.

Telo si v takšnih primerih pomaga še na drug način, s tako zvanimi refleksnimi gibi, torej takšnimi, ki se kakor dihanje in trenje z vekami vršijo neprotovoljno.

Književne novosti

The Slavonic Pioneers of California. Published on occasion of the Diamond Jubilee, 1857-1932, of the Slavonic and Benevolent Society of San Francisco.

Ob pražni cesti eveto pisane cvetke. Praž s časte jim je pokril cvetove, da ne vidimo krasnih harv. Vilje se dež in cvetja opere.

John Paulich.

Izd lokalnega glasovanja

Virden, Ill. — Vsem, ki so bili mnenja, da bodo z glasovanjem za Thomasa pomagali izvoliti Hoovera, povemo, da so naselili navadni kapitalistični reklami...

Frank Hersich.

Letna seja društva 192

Milwaukee, Wis. — Društvo "Venera" št. 192 SNPJA bo imelo svojo letno seja na 18. decembra. Volil se bo odbor za prihodnje leto in uradile se bo druge važne zadeve.

Vladna korporacija prispevuje o potrebah

Washington. — Vse državne in okrajne vlade so bile te dni vprašane po vladni finančni korporaciji, naj ji pošljejo informacije o stanju brezposelnosti.

Književne novosti

The Slavonic Pioneers of California. Published on occasion of the Diamond Jubilee, 1857-1932, of the Slavonic and Benevolent Society of San Francisco.

Ob pražni cesti eveto pisane cvetke. Praž s časte jim je pokril cvetove, da ne vidimo krasnih harv. Vilje se dež in cvetja opere.

John Paulich.

Izd lokalnega glasovanja

Virden, Ill. — Vsem, ki so bili mnenja, da bodo z glasovanjem za Thomasa pomagali izvoliti Hoovera, povemo, da so naselili navadni kapitalistični reklami...

Frank Hersich.

Letna seja društva 192

Milwaukee, Wis. — Društvo "Venera" št. 192 SNPJA bo imelo svojo letno seja na 18. decembra. Volil se bo odbor za prihodnje leto in uradile se bo druge važne zadeve.

Vesti iz Jugoslavije

(Glasna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 24. nov. 1932.

Varčevanje. — Zaradi varčevanja in znižanja državnih izdatkov je ministrski svet odobrila novo uredbo o potnih in silitvenih stroških ministrov, banov in državnih uslužbenecov. Ministrstvo in banom se znižajo potne dnevnice za službena potovanja v državi za 10 odstotkov, v inozemstvu za 30 do 40 odstotkov, ker so bile pač dnevnice za potovanje v inozemstvu zelo visoke; kilometražna se znižuje za 25 do 35 odstotkov, selitveni stroški pa za 50 do 80 odstotkov. Državnim nameščencem se znižajo potni stroški (dnevnice) pri službenih potovanjih za 10, v inozemstvu za 20 odstotkov, ostale pristojbine, selitveni stroški in kilometražna pa za 25 odstotkov.

Jugoslavija in Brazilija. — Narodna skupščina je te dni sprejela trgovinsko pogodbo z Brazilijo. Odbor, ki je proučeval pogodbo, je podal v skupščini poročilo. Priporočal je sprejetje p. dbe, češ, da je trgovinska bilanca z Brazilijo aktivna. Oglasil se je poslanec Stanojevič, ki je predsednik beogradske trgovske zbornice ter demoraliziral mnenje odbora. S številkami je dokazal, da je naša trgovina z Brazilijo zelo pasivna. Naš uvoz v Brazilijo znaša jedva 67 milijonov Din, dočim znaša izvoz iz Brazilije 969 milijonov Din, od tega samo kave za 86 milijonov. Bedasto je torej govoriti o aktivnosti naše trgovine z Brazilijo. Kljub tem dokazom tega poslanca je skupščina pogodbo odobrila. Uvoz 96 milijonov, izvoz 670 tisoč — taki trgovini pravi strokovnjaki v skupščini, da je aktivna! Kaj ne igra imenitno politiko? ...

Ponarejeni kovanci. — Pred nekaj dnevi se je vrnil v Radečaj semelj, na katerem je neki mlad človek spravil več ponarejenih novcev po 20 Din v promet. Ko so ga zasledili, so ga prijeli, on pa je začel kričati in kazati na nekoga drugega. Tako mu je uspelo ubežati. Ti falsifikati se pojavljajo povsod. Istosčasno poročajo tudi iz Varazdina, da so tamkaj aretirali nekoga kmeta, ki je imel v svoji kleti množične priprave za ponarejanje srebrnih novcev. Teh falsifikatov je precej spravil v promet.

Fajmošter v zaporu. — Na Hrvaškem, v Varešu je bil zločin Dominik Pavlovič obsojen na mesec dni zapore, ker se je pregrešil zoper zakon o zborovanju. Sklicaj se namreč sestanki kmetov in govoril na tem sestanku neredljivo. Višje sodišče je obsodilo potrdilo in župnik je že nastopil kazeno. Povezal je culo in odšel v sodne zapore, kjer bo odesel mesec dni.

Umri so: V Ptuj uradnik okrajnega glavarstva Ivan Gombač, v Mariboru dvorni svetnik v pokoj, 79-letni Ivan Sorli, v St. Pavlu pri Preboldu orožniški komandir Mihael Špeglič, v Konicah lekarnar Vaclav Prorazil, star 50 let, v Ljubljani 76-letna Josipina Christofova, žena šolskega upravitelja, v celjski občini 22-letni delavec Karl Kumpberger od St. Jurja ob južni Belezinici; v Belgiji pa je umrl rudar Anton Kokotec, doma iz Lokovca pri Laškem. Pred štiri leti je odšel v belgijske rudnike v mestu Eysden; kjer pa si je nakopal bolezen, da je moral v bolnico. Operiral so ga, neki rojak je žrtvoval zanj kri po transfuziji, a vse ni nič pomagalo. Zapustil je tri brate, dve sestri in očeta.

Državni proračun. — Vlada je predložila Narodni skupščini nov proračun za leto 1933-34. Proračun je sestavil finančni minister zahtevno, kolikor mogoče znižati proračun, znižati ga na minimum. In tako je ta proračun delavskega znižan za 884 milijonov 873 tisoč dinarjev in znaša skupni predlog finančnega ministra 10,438 milijonov dinarjev. Največja vsota pripade sedanja vojnemu ministarstvu, ki mu je predvidenih 2,001 milijonov 500 tisoč Din. Za socialno politiko je določenih le 150 milijonov Din, za prosvetno ministrstvo 784 milijonov Din. O proračunu bo zdaj razpravljala

skupščina, nakar pojde še pred senat in potem ga bo potrdil kralj.

Razprava zaradi uboja. — Pred velikim kazenskim senatom na mariborskem sodišču se je vršila te dni razprava zoper 23-letnega delavca Antona Sengerja za Aženjskega vrha pri Gornji Radgoni. Ta je prišel 2. oktobra letos popoldne k Rahejevim na Polce in so mu tamkaj postregli z jabolčnikom. Senger je znan pretepač in zato mu je gospodar v strahu nosil jabolčnik na mizo. Ko je prišla noč, se ga je hotel odkrižati. A ni vedel kako. Zato je Rajher poslal po sosedu, posestnika Jakoba Kotnika in ga prošil, naj spravi Sengerja iz hiše. Kotnik je prišel z bikovko in mirno spravil Sengerja iz hiše, zunaj pa sta se tadva sprijela in v tepežu je Senger zasadel krivec Kotniku v sence. Kotnik je naslednjega dne zaradi te rane umrl. Obtoženi Senger se brani s silobranom. Pravi, da mu je Kotnik pokleknil na prsi in da ga je z nožem le v obrambi. Ker sodišče pozna Sengerja kot sirovega človeka, ni verjelo njegovemu zagovoru in ga obsodilo na šest let ječe.

8 mesecev za uboj. — Novomeško sodišče je te dni obravnavalo tudi zadevo uboja posestnika Franceta Amigonija iz Kovsi pri Krasekem. Ta je popil nekoga avgustovskega dne v vinotoku posestnika Starca v Rovišah. V zidnici je bilo več gostov, med njimi posestnik Josip Marušič iz istega kraja. Med Amigonijem in Marušičem je prišlo zaradi enega očitanega litra vina do prepira in pretepa. V pretepu je Marušič s kolom pobil Amigonija na tla. Dobil je tako hudo rano na glavi, da je naslednji dan umrl. Obtoženi Marušič se je zagovarjal s silobranom ter je bil obsojen samo na 8 mesecev ječe.

Brezposelnost med učitelji. — Učiteljski poklic že davno nima več tistega prevekega ugleda, ki ga je imel včas, ko je bilo šol manj in tudi manj učiteljev. Z razširjenjem šol je ob enem naraslo število učiteljev in spride pogostega zniževanja njihovih plač je javnost spoznavala čimdalje bolj, da spada učiteljski vprašev pravi prav med proletarijat. Tako so učitelji postali to, kar so: delavci, mezdni delavci. Posebno to, da v sedanjih časih vse države ne gledajo v učiteljske pravice iz njih hlapce, ki jim morajo služiti v vsem, prav to je tisto — pa kaj bi govorili! Na samih učiteljskih zborovanjih ališiš pogosto take besede in obtožbe. Dotok na učiteljska pa je vedno velik. To je menda najkrajša pot, da prideš do službe kot študirani človek. Vsaj včas je bilo tako: položil si maturo na učiteljsku, bil si izprašan učenilec in država te je takoj namestila in začel si samostojno življenje, učil trideset let in še užitav pokojnino. Zdad ni več ta čast. Učitelji, ki končajo šolo, pridejo le redko in težko do kruha. Število šol in učiteljskih mest siicer narašča, a državnih proračun se znižuje, praznih službenih mest je precej, a morajo ostanati prazna. Vsako leto pa vržejo učiteljska nove učitelje in učiteljice v življenje, ki bi se moralo imenovati služba, pa je prav za prav brezposelnost. Samo v Sloveniji čaka že tri leta lepo število novih učiteljev na službah, pa jih ne dobe. Teh absolutov učiteljskih je danes v Sloveniji okrog 600, letošnje šolske leto pa bo vrolo na delovni trg novih ato učiteljev in učiteljice. Zaradi tega so brezposelni učitelji sklicali te dni v Ljubljani zborovanje, na katerem so se pogovorili o svojih skrbeh in težavah. Na tri stvari so se zedinjili, da bi jih bilo treba storičiti, da bi se njih položaj izboljšal. Najprej naj bi prosvetna oblast izvrševala po zakonu uposlavitelj. Polno je učiteljev in učiteljice, ki bi šli radi v pokoj in bi imeli že polno pokojnino; tako bi se takoj izpraznilo nekaj mest. Morajo le se, drugič, urediti vprašanje omeženih učiteljskih, ki vrajšo službo, dasi imajo njih možnosti dobre službe. Toda ti imajo tudi dobre zveze in do-

selejo pogosto za svoje žene najboljše službene mesta. Zato tudi zakon glede takih kar lepo molči, sto in sto učiteljskih absolutov pa pohaja brez posla, pa je v njih vendar polno zdravja in želja, priti do dela pri vzgajanju mladine. Te generacije učiteljev izhajajo po večini iz delavskih, uradniških in kmečkih vrst, pa so jih starši v času študiranja podpirali s težavo in z lepno nado, da bodo po maturi dobili službe. A ti absolventi morajo že tretje leto po maturi živeti še zmerom na stroške staršev. Zborovalci so sprejeli nekaj resolucij in poslali nekaj prošelj na oblasti in prosvetno ministrstvo s prošnjo, naj se vprašanje njih brezposelnosti reši po njih nasvetih.

Smrtna nesreča na stavbi. — Borza dala zida na Bleiweisovi cesti svojo palačo, ki so jo izprava imenovali Delavski azil, a so potem izpremenili to ime v Delavski dom, kar se jim zdi bolj imenitno. To precej veliko poslopje mora gradbeni tvrdka Dedek po pogodbi dovršiti v siverem stanju še to leto. Ker pa je sezona že pozna, hitijo z delom in delajo tudi ponoči do desetih zvečer. V tej temi se je ponarečil tesarski delavec, 32-letni Ivan Grabnar iz Šiške. Neko liko pred koncem šteta 23. nov. zvečer je omahnil z ogrinja in padel globoko v kletne prostore. Dva njegova sodelavca sta silila top padec, pohitela sta dol in našla Grabnarja negibnega na tleh. Dvignila sta ga in Grabnar se je zavedel. Na glavi je imel majhno rano, iz katere je krvavel. Takoj nato pa se je spet onesvestil. Reševalni avto ga je prepeljal v bolnico, kjer pa je ponoči umrl. Imel je prebito lobjanjo in hude notranje poškodbe. Zapuška vdovo in dva majna otoka.

Štangl in Mrvar oproščena. — Ker so orožniki pobeglega kaznjena Mrvarja aretirali, se je proti njemu in Štanglu lahko vršila razprava pred novomeškimi sodniki. Oba se nahajata že delj časa v kaznlnici, kjer morata presedeti daljšo kazen zaradi vromov in napadov. Preden so Štangla aretirali, je prišlo do pravega streljanja med njim in orožniki. V tej bitki je dobil strel v glavo, zaradi česar je ošlepel. In tako je Štangl stopil zdaj slep pred sodnike. Oba je sodišče — že potem ko sta se nahajala v kaznlnici — na temelju neke anonimne ovadbe obtožilo napada na rudniškega ravnatelja Novotnega iz Črnomlja, ki sta mu dva napadalec leta 1925 odnesla aktivno s 40,000 Din v gotovini. Obtožnica se je skliecevala le na neko nepodpisano pismo iz Zagreba, v katerem neka ženska sporoča sodišču, da sta ta rop izvršila Štangl in Mrvar, oba iz Gotne vasi pri Novem mestu doma. Na razpravi, ki se je vršila 18. t. m., sta oba obtožena krivdo tajila, prič bilo nikalnih in tako sodišče obema obtožencema ni moglo dati kazni krivde in sta bila oboj oproščena. Odvedli ju bodo nazaj v mariborsko kaznlnico. Obtoženi Mrvar pa je bil obsojen zaradi tatvine kolosa v Grosupljem pred tedni, ko je orožniški eskorti v Ljubljani pobegnill ter jo mahnil proti Gotni vasi. Za to tatvino je dobil 3 meseca strogega zapore.

Nameravan rop ob belem dnevu. — V Rožni dolini ima podjetnik Filip Šibenik svojo prazno in poleg nje tudi pisarno. V pisarni stoji železna blagajna, v kateri je zmerom nekaj denarja. V pisarni se je 24. nov. dopoldne nahajala podjetnikova žena ter urejevala nekaj v blagajni, ki je bila seveda odprta. Nenehoma je stopil v pisarno a cesta mlad človek, skočil naglo h gospe, jo z desnico zgrabil za vrat in davil, z levico pa je sel v blagajno. Gospa je bila prisrebna in je vrata takoj priprila. Med njima se je vnela borba, v kateri je gospa z zadnjimi močmi zgrabila neko steklenico ter z vso močjo udarila napadalca po glavi. Napadalec se je zgrabil za glavo ter naglo odšel na cesto. Gospa se je izprana skoroda zgrudila. Šele čez čas je obvestila o tem sosedo in delavca, a takrat že mladega napadalca ni bilo nikjer. Tudi policija ga najbrž ne bo zasledila. Do takih napadov utegne priti posebno to zapo se večkrat, ker bo beda brezposelnih še huja v snegu kot sedaj.

Dr. Božo Skerlj: O vplivu podnebja na spolni razvoj ženske

Spolni razvoj ženske je na neki stopnji označen z dobivanjem mesečnega perila. Prvo mesečno perilo, ki ga bom v nadaljnem na kratko imenoval menarha, pa ni edini znak spolnega dozorevanja ženske, po katerem bi mogli obvezno sklepati na doseženo spolno zrelost ženske. Ampak menarha je za deklet, ki dozoreva v ženo, tak dogodek in tako važen mejnik v njenem življenju, da jo smemo vzeti kot podlago za opazovanja o spolni zrelosti ženske.

Kakor vsakdo iz kroga svojih bližnjih sorodnikov ve, nastopa spolna zrelost v različni starosti pri različnih ženskah. A vendar je menarha dokaj trdno vezana na neko stopnjo razvoja in na neko starost.

Ako si naredimo ali pregledamo statistiko o menarhi kateregakoli naroda (podatke o tem zbirajo skoraj vse ginekološke porodničnice), potem dobimo za neko starost v dotičnem narodu največ primerov prvega mesečnega perila. Ta starost je n. pr. pri Slovenkah 14—15 let, pri Čehinjah 15—16 let, pri Norvežankah 14—15 let, pri Holandkah 13—14 let itd. Te starostne dobe veljajo za večino žensk navedenih narodov. Seveda jih je jako mnogo še prej "zrelih" in prav toliko še pozneje. Skoro pri vseh narodih Evrope nastopa prvo mesečno perilo normalno v mejah med 10. in 20. letom starosti. To pomeni, da imamo v teku teh deset do enajst let sklenjeno vrsto primerov, vrsto, ki se začenja in se konča s malo primeri in ki ima največ primerov neke v sredini, ki jo moremo smatrati za več ali manj tipično za oni narod (prim. zgoraj!). Za abnormalno moramo smatrati vse one primere, ki leže izven sklenjene vrste (ob zadostnem številu opazovanj seveda!), bodisi da pri njih nastopa menarha prej, bodisi da se pojavi kasneje (torej n. pr. o. 7. ali 25. letom). Dasi je torej sklenjenost vrste od 10 do 20 let skoraj za vso Evropo veljavna, leži srednja vrednost vsake posamezne vrste, torej starost, v kateri najdemo največ primerov, pri posameznih narodih dokaj različno, kakor kažejo že zgoraj navedeni podatki.

Vprašanje je sedaj, kaj je tem različim vzrok? Pred vsem mogoče rasa? Ali pa socialne razlike? Ali geografska lega? Ali podnebje? Ali še kaj drugega, nam še neznanega?

Vprašanje po vzroku je težko in odgovor nanj prav tako. Gotovo igrajo vse tu našteje možnosti važno vlogo pri dozorevanju ženske. Da je spolna zrelost lahko po rasni različna, si predtavimo razmeroma lahko. In res so tudi znane razlike. Tako dozorevajo n. pr. Židovke povsed prej nego pa pripadnice naroda, v katerem živijo. (Židovstvo sledi ni rasni pojem, temveč etnični, ampak Židje so bolj spojeni in mešani iz drugih ras nego ostali evropski narodi.) Razlike so tudi med blondinkami in brunetkami: na Slovenskem in v juž. Evropi dozore brunetke prej nego blondinke, na severu pa naroba. Prav to pa kaže na nezadostnost razlage, da naj bi bila rasa edini vzrok razlikam.

Tudi socialni pogoji so važni. Tako vemo, da nastopa v Evropi menarha v mestih navadno znatno prej nego na deželi. To si razlagamo z boljimi higijenskimii priilikami v mestu, dalje z duševnimi vplivi (v mestu doči seksualna fantazija večnetiva nego na deželi) po raznih gledaliških in kinematografskih predstavah, pa tudi po štivu itd.). Važna je tudi razlika med telesno mnogo delajočo žensko in med študentko — slednja dozoreva navadno prej. Vobče smatramo lahko za dognano, da težko telesno delo ovre spolni razvoj, medtem ko ga zadostna hrana, zadostni mir in lošanje in spanje pospešujejo. Vsi ti pogoji lahko vplivajo na spolni razvoj in so brez dvoma važni, vendar do danes še niso zadostno znanstveno obdelani, da bi se

Angleški brezposelni delavci v Londonu v boju proti evikcijam.

—Fotografiral Pictoria.

mogla o njih izreči končna sodbo. Končno si še ogledjmo vplivi podnebja. Dosedaj so smatrali, da nastopa menarha tem pozneje, čim bolj se oddaljujemo od ravnika na sever ali jug. Sestavili so celo tabele, ki naj bi to mnenje podprle. Zal, pa prav te tabele dokazujejo, da stvar ni tako enostavna. Najdemo namreč isto povprečno starost na prav različnih geografskih širinah, ne le v Evropi, temveč po vsem svetu. Ako si ogledamo del Evrope, potem so prej navedene številke starosti ob menarhi pri različnih narodih pasljevava bralca morda že oposorile na prav nepravilno razdelitev menarhe po Evropi z ozirom na geografsko širino. Kako to, da imajo Norvežanke ob istem času menarho, kakor Slovenke? Kako to, da nastopa zrelost pri Nizozemkah prej nego pri Čehinjah? Pri slednjih prej nego pri Norvežankah? In pri teh znatno prej nego pri Švedkah in Finkah?

Opazimo zlasti zanimivo mejo med menarho s 14.—15. in s 15.—16. letom. Ta meja sega kakor klin v srce srednje Evrope. Na holandskem opazimo, da nastopa menarha prej nego bi pričakovali. Severnoevropske nišine z Vzhodnim morjem očitvidno vplivajo na potek mejnice med 15.—16. letom in 16.—17. letom.

Celotna tu opazovana razdelba starosti ob spolni zrelosti pa navaja na primerjavo s potekom toplotnih in padavinskih krivulj, po katerih sodimo, ali je podnebje na dotičnem kraju oceansko ali pa kontinentalno. Na kratko povedano: oceansko je podnebje tam, kjer je mala toplotna razlika med zimo in poletjem, kjer torej nimamo posebnostroke zime, pa tudi ne pretoplega poletja, kjer pa je vlaga v zraku velika in je mnogo padavin v navadno več dobah v letu. Oceanska klima stoji v Evropi pod vplivom Zallvskega toka. Kontinentalno klimo označujejo velike toplotne razlike med zimo in poletjem, ter malo vlage in manj padavin, in še to po navadi zlasti v poletnih mesecih pod vplivom neviht. Če si vzamemo kot mejo razliko 20° C med srednjo zimsko in poletno toploto v zraku, potem opazimo podoben potek te črte, kakor meje med menarho v 14.—15. letu in v 15.—16. letu. Tudi ono izbožnino proti vzhodu najdemo nad Vzhodnim morjem. Ako primerjamo še januarsko izoterno 0°, vidimo prav podoben potek in prav tako mejo med bolj oceanskim in bolj kontinentalnim padavinskim režimom. Zdi se torej, da imamo tu opraviti z nekim vplivom klimatskih priilik na nastop spolne zrelosti pri ženski. Razume se, da so te meje, kakor so tu zarisane, še potrebne korektur. Gotovo bomo našli še več vključkov kasnejše ali bolj zgodnje menarhe (podobno kakor na Holandskem poznamo lak mal vključek tudi v Alpah na Tirolskem, samo da tam nastopa menarha kasneje). Šele podrobne krajevne raziskave morejo dati v bodočnosti točnejšo sliko o začetku mesečnega perila pri ženskah raznih narodov. Tako bo najbrže v Španiji pustiti v sredini dežele svetlejšo liso, ker imamo tam precej kontinentalno podnebje. Dosedanje krajevne raziskave na Norveškem so podmeno o temi zvezi spolne zrelosti ženske (merjene ob menarhi) s podnebnimi priilikami potrdile.

Za Slovenijo, po dosedanjih podatkih iz raznih okrajev, mo-

remo sklepati, da imajo okrajji Brežice in Krško (najbrž pa tudi vse Prekmurje in veliki del Slovenskih gor, odkoder pa še nimamo podatkov) najkasnejšo menarho, prav isto velja tudi za Kočevje. Najbolj zgodno menarho imata okraj Logatec in Kranj—Škofja Loka ter mesto Ljubljana. To bodi navedeno le kot primer. Iz te razdelitve po južnem delu Slovenije pa že spoznamo, da morajo razen podnebnih priilik vplivati tudi še drugi momenti. Med temi je najvažnejši absolutna višina nad morjem, krajevna lega dolin (ni važno, ali piha po dolini vzhodni ali pa južni veter!) in absolutna množina padavin ter vlage v zraku. Vsa ta opazovanja pa za Slovenijo še niso zaključena.

Ako torej še enkrat ponovimo do zdaj znane možnosti, kaj vpliva na razvoj spolne zrelosti, si moremo možne vzroke razdeliti nekako takole:

1. Notranje (rasa, podedovane, bolesen, abnormalnosti kles z notranjim izločanjem).
2. Vnanje: a) naravne (podnebje, geografska lega, višina nad morjem, značaj hrane, kolikor je odvisen od geološke podlage tal), b) umetne ali sociološke (vzgoja, hrana, telesno delo, živčna razdraženost po raznem štivu, predtavah in slikah).

Razglabljanja in natančno znanstveno delo glede vprašanja spolne zrelosti in varokov, ki jo pospešujejo ali zadržijo, pa niso le teoretisko važna s stabilišča antropologije in obče biologije, marveč tudi praktično.

Razdelitev spolne zrelosti ženske po Evropi bi morala n. pr. odsevati v kazenskih zakonikih tam, kjer gre za zaščito mladostne ženske, n. pr. pred prostitucijo, pred zapeljivanjem, pred prodajo v prostitucijo itd. Ako prestane po našem kazenskem zakoniku deklet točno na dan in uro s 14. letom biti otrok in je po k. z. z dovršenjem 14. leta postalo spolno zrela ženska, potem ta zakonska določba kaže, da se zakonodavec ni dovolj oziral na statistične podatke o spolni zrelosti deklet na Slovenskem, vsaj v dravski banovini. Pa to je seveda samo primer. Saj se na take statistike menda še nikjer niso zadostno oprli, dasi je več nego jasno, da morejo za tako važne meje, kakor je spolna zrelost v primeru kaznivih dejanj biti odločilne le matematično neoporečne statistike iz posameznih pokrajin in držav. Tam, kjer spolna zrelost, merjena ob menarhi, ni za vso državo enotna, kakor n. pr. na Norveškem, pa tudi že na Slovenskem, tam je treba izbrati za važne zakonske določbe pač vsaj najvišjo srednjo vrednost, po možnosti pa raje še eno ali celo dve leti več, zakaj šele potem smo lahko uverjeni, da bo do svoje spolne zrelosti zaščiten večina deklet. V podrobnosti se tu, šal, ne moremo spuščati, naj zadostuje, kar je tu povedano, le kot pobuda za premišljanje o teh problemih.

Za sociologa pa je menda tudi zanimivo, da pozna razlike in vzroke teh razlik. Ako primerjamo n. pr., da vzamemo neki ekstrem, kmečka dekleta in srednješolske iz imovitih meščanskih rodbin, bo opazil, da nastopa pri slednjih menarha morda dve leti prej (krajevno različno). Menarha, ozi po nji presojana spolna zrelost je torej očitvidno odvisna od vnanjih vzrokev, ki si jih ustvarja človek v svojih družabnih oblikah in pogojih sam.

Za Slovenijo, po dosedanjih podatkih iz raznih okrajev, mo-

Pomembne številke

Aktualnost in kabalistika

Maginot je umrl 7. januarja, Briand 7. marca, Doumerja je umoril Gorgulov 7. maja, Gorgulova so usmrtili 14. septembra (2x7) in naše leto je deljivo s 7.

Te podatke priobčuje francoska revija "Mois." Sedmico so smatrali že od nekdaj za skrivnostno številko. Kaldejci so poznali 7 planetov, teden so razdelili v 7 dni, po Izraelcih je Bog ustvaril svet v 7 dneh, pri Grkih se je teplo 7 mest za čast Homerjevega rojstnega kraja, imeli so 7 modrijanov in 7 svatovnih čudev, krščanstvo loči 7 naglavnih grehov in 7 arhangelov, apokalipsa govori o knjigi s 7 pečati.

14 kot mnogokratnik sedmice ima veliko vlogo v zgodovini Bourbonov. Bastiljo je zavzela množica 14. julija in to je bil "uradni" začetek velike revolucije. Ludovik XIV. je zasedel prestol l. 1643., vsota teh števk da 14, isto tako pri naslednjih dogodkih: Ludovika XIV. smrt l. 1716. v starosti 77 let; pričetek vlade Ludovika XIII. 14. maja iz njegova smrt isto tako 14. maja; rojstvo Henrika IV. 14. decembra 1553, njegova smaga pri Ivryju 14., njegova smrt 14. maja.

Kritično število Bonapartov je bilo 17. Ime Napoleon Bonaparte šteje 17 črk, Napoleon se je rodil 1808, cesarica Evgenija se je rodila 1828, Napoleon III. se je poročil 1853, po tem dogodku je vladal še 17 let, njegov sin je umrl s 17. letom, Napoleon I. je umrl 5. maja 1821 (vsota teh števk je 17).

Število 18 je isto tako predmet praznovernih predstav. Richard Wagner se je rodil 1813, umrl je 13. februarja, ime in priimek mu štejeta 18 črk, napisal je 18 oper, Bayreuth je ostavil sadnjej 18. septembra, "Tannhauserjevo" partituro je končal 13. aprila 1844, 13. marca 1861 je "Tannhauser" v Parizu propadel, 13. maja 1895 pa je smagal.

Kaj je za vsami temi številkami? Velika prevara. Ni teško med milijardami primerov in dogodkov izbrati nekoliko tisoč, ki na videz odkrivajo mističnost kakšnega števila, a to velja za vsa števila, ne samo za ta. V nekaterih primerih pa vpliva tudi sugestija. Francoski pisatelj Rene Boylesse ja vedel, da se je njegova mati rodila 14. aprila in umrla 14. aprila, sam se je rodil 14. aprila in si je vzel življenje v napadu nevrastenije spet 14. aprila. Takšnih drastičnih slučajev pa je malo.

Anglija izpodriva Ameriko v Kanadi

Ottawa, Kanada. — Kot posledica carinske vojne in neprestanega boja za zunanje trge Amerika rapidno izgublja tla v Kanadi. Dolgo vrsto let je uvožila v Kanado več blaga kot vse druge države skupaj. Njena največja konkurentinja je bila Velika Britanija, ki jo je v zadnjem fiskalnem letu tudi prekosila.

Leta 1930 je ameriški uvoz znašal nad 428 milijonov, angleški pa nad 251 milijonov. V zadnjem letu je Združene države prekosila Anglija, ki je poslala v Kanado za nad 179 milijonov blaga, Amerika pa za nad 178 milijonov. K temu je veliko in največ pripomogel sedanji carinski zakon in pa trgovinska politika Anglije, ki neguje trgovino v okvirju svojih kolonij.

